

ANALIZA PRZESTRZENNA JEDNOSTEK URBANISTYCZNYCH STAROGARDU GDAŃSKIEGO W KOTEKŚCIE ICH SPOŁECZNEGO WYKORZYSTANIA

Bartosz Korinth

Wydział Oceanografii i Geografii, Uniwersytet Gdański, ul. Bażyńskiego 4, 80-309 Gdańsk

Celem artykułu jest przedstawienie i umiejscowienie przestrzeni publicznych oraz nieużytków miejskich o potencjalnych walorach przestrzeni publicznej w poszczególnych jednostkach urbanistycznych w Starogardzie Gdańskim oraz przedstawienie ich w kontekście potencjalnego społecznego wykorzystania w kolejnych latach. Efektem przeprowadzonego badania stały się mapy uwzględniające wymienione wyżej aspekty, które skonfrontowane zostały na końcu z rozmieszczeniem nieużytków należących do miasta Starogard Gdański w 2016 roku. W wyniku analizy wskazać należy, iż największy potencjał na społeczne wykorzystanie nieużytków ma teren znajdujący się w jednostce administracyjnej nr II.

KEYWORDS

przestrzeń publiczna, nieużytki miejskie

Correspondence

Email: bartosz.korinth@wp.pl

1 | PRZESTRZENIE PUBLICZNE W UJĘCIU LITERATURY PRZEDMIOTU

Pojęcie przestrzeni publicznej pojawia się bardzo często w pracach badaczy z różnych dziedzin. Dzięki interdyscyplinarnemu podejściu pojęcie to można zinterpretować na wiele sposobów. Procesami zachodzącymi na obszarze przestrzeni publicznych zajmują się głównie socjologowie i antropolodzy. Urbaniści zajmując się przestrzenią publiczną mają zadanie budowania i projektowania tych obszarów jako funkcjonalnych i bezpiecznych. Natomiast geografowie analizują przestrzeń w ujęciu morfologicznym, funkcjonalnym i społecznym.

Dla lepszego zrozumienia pojęcia przestrzeni publicznej należy odróżnić ją od przestrzeni prywatnej. Jako przestrzeń prywatną traktujemy na przykład dom czy mieszkanie. Jest to sfera gdzie człowiek oddziela się od sfery publicznej. Jednocześnie wyznaczenie granicy pomiędzy sferą prywatną a publiczną jest trudne, ponieważ przestrzenie publiczne mogą swym zasięgiem wkraczać w sferę przestrzeni prywatnej. Decydujący wpływ ma również „...przynależność jednostek i grup do wielu różnych światów społecznych, które przenikają się wzajemnie bądź wykluczają” [Dymnicka 2013]. Przenikanie się tych dwóch sfer wyróżniono jako przestrzeń semipubliczną [Maik 2011]. Przykładami takich przestrzeni są muzea, biblioteki, dworce, stadiony i hale sportowe [Parysek 2011]. „Miejskie przestrzenie publiczne cechuje otwartość, dostępność, jawność i masowość, co stanowi przeciwagę dla przestrzeni półpublicznych, półprywatnych, prywatnych i intymnych” [Konecka-Szydłowska 2016]. Natomiast tym co odróżnia przestrzeń publiczną od prywatnej jest: otwartość przestrzeni w obrębie miasta, możliwość społecznego użytkowania i dostępność dla ogółu mieszkańców [Maik 2011].

Pojęcie przestrzeni publicznej wprowadzone zostało do prawa polskiego w 2003 roku i oznacza „obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy” [Dz.U. 2016 poz. 778: 5]. Natomiast według Karty Przestrzeni Publicznej, która została sformułowana na III Kongresie Urbanistyki Polskiej w 2009, przestrzeń publiczna rozumiana jest jako „dobro wspólnie użytkowane, celowo kształtowane przez człowieka, zgodnie ze społecznymi zasadami i wartościami – służące zaspokojeniu potrzeb społeczności lokalnych i ponadlokalnych. O publicznym charakterze przestrzeni decyduje zbiorowy sposób jej użytkowania” [Karta Przestrzeni Publicznej 2009].

Przeźren publiczna kojarzona jest najczęściej z centrum lub umownym środkiem miasta czy wsi. „Do podstawowych przestrzeni publicznych w miastach należą: ulice, drogi, place oraz parki. Na przestrzeń publiczną składają się również stale dostępne budowle i budynki stanowiące własność publiczną (urzędy i instytucje publiczne, szkoły) oraz rozmaite formy krajobrazu przyrodniczego będące własnością państwową lub gminną [Konecka-Szydłowska za Mierzejewska 2016]. Według Małgorzaty Dymnickiej [2013] „Tradycyjna przestrzeń publiczna to centrum miasta z siecią ulic i placów, zbiorem ważnych budowli, pomników, obecnością zieleni. To przestrzeń otwarta dla najróżnorodniejszych form kontaktu i zachowań codziennych oraz odświętnych. W XIX i XX wieku przestrzeń publiczna definiowana była jako „przeźren wspólnoty”. Nie należała ona do żadnej określonej grupy czy klasy. Była to przestrzeń należąca do ogółu społeczeństwa [Ghirardo za Lorens 2010]. Przez lata pojęcie przestrzeni publicznej w świadomości społeczeństwa, jak i badaczy znacznie się zmieniło, tak samo jak zmieniło się społeczeństwo i styl życia przez nie reprezentowany od XIX wieku. Tym samym od końca XX wieku definicja przestrzeni publicznej również się zmieniła.

Przeźren publiczne w miastach stanowią bardzo istotny składnik jego struktury. Według Czesława Bieleckiego [Lorens 2010] miejskie przestrzenie publiczne stanowią „kod genetyczny miasta”. Są one ściśle związane ze sferą publiczną. Przeźren publiczne decydują o specyfice miasta, o jego charakterze i potencjale. Sprawiają, że mieszkańcy jak i odwiedzający tworzą oraz manifestują swój miejski styl życia. Jednak nadal brakuje tworzenia czy też podkreślenia autentycznych tożsamości lokalnych, gdyż często kopiuje i miesza się różnorodne style. Prawdopodobnie ma to związek ze znikomą integracją społeczności lokalnych. Jak zauważa Dorota Wantuch-Matla [2012] przeźren publiczna „odgrywa bardzo ważną rolę w procesie kształtowania nie tylko relacji między budynkami, ale także między ludźmi”. Inną definicję przestrzeni publicznej zaproponował urbanista Kazimierz Wejchert w 1984 roku twierdząc, że jest to „przeźren dostępna dla całej społeczności i przybyszy z zewnątrz, gdzie toczy się intensywne życie miasta, przy niej znajdują się najważniejsze obiekty o znaczeniu społecznym, usługowym, kulturalnym, obiekty – symbole” [Wejchert za Fogel, Pawlak 2011].

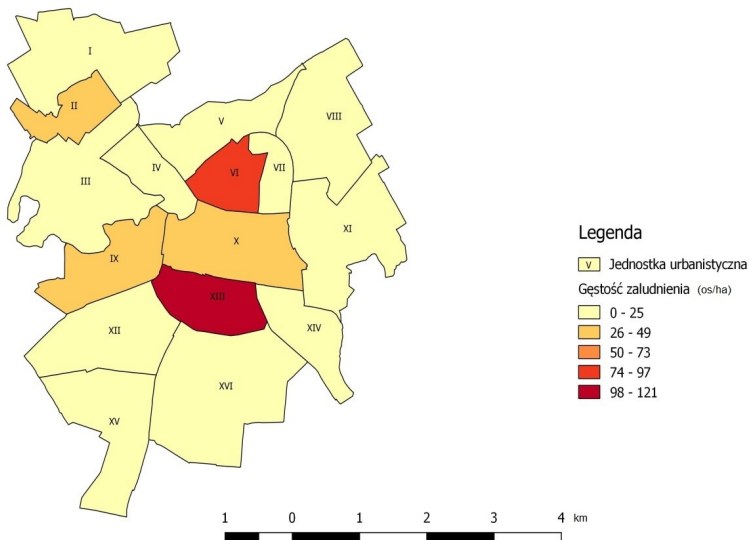
Wśród wielu definicji jakie powstały na przestrzeni wielu lat bardzo trafna jest ta zaproponowana przez Piotra Lorensa z 2010 roku, który podaje, że „przeźren publiczną nazywać więc będziemy ten fragment przestrzeni

miejskiej, który – poprzez sposób swojego urządzenia oraz lokalizację w strukturze urbanistycznej – jest przeznaczony na potrzeby realizacji bezpośrednich kontaktów pomiędzy uczestnikami życia społecznego oraz inne potrzeby społeczne korzystających z niego zbiorowości, pozostając jednocześnie fizycznie dostępny dla wszystkich zainteresowanych osób. Ficzyczna dostępność przestrzeni może być ograniczana czasowo z uwagi na kwestie bezpieczeństwa bądź sposób organizacji jej wykorzystania” [Lorens 2010].

Podsumowując wymienione powyżej definicje można wskazać kilka cech wspólnych, które łączą przestrzeń publiczną: jest to miejsce kontaktów międzyludzkich, znajduje się tam wiele budynków użyteczności publicznej i przestrzeń ta może być stworzona przez człowieka bądź też być wytworem natury [Fogel, Pawlak 2011].

2 | ANALIZA PRZESTRZENNA WYBRANYCH JEDNOSTEK URBANISTYCZNYCH STAROGARDU GDAŃSKIEGO

Starogard Gdański jest średniej wielkości miastem w województwie pomorskim. W związku z tym, że miasto nie jest administracyjnie podzielone na dzielnice w rozdziale przyjęto podział na jednostki urbanistyczne, które zostały zaczerpnięte z „Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich miasta Starogard Gdański na lata 2008-2013”. Zaprezentowane zostaną także nieużytki o potencjalnych możliwościach adaptacji na przestrzeń publiczną. Według LPR miasto zostało podzielone na szesnaście jednostek urbanizacyjnych i zostrzyły one wydzielone na podstawie podobnej struktury i charakterystyki. Ich przestrzenne rozmieszczenie zaprezentowane zostało na rysunku nr 1. Oprócz samego rozmieszczenia autor dokonał analizy gęstości zaludnienia w mieście mające istotne znaczenie kontekście społecznych funkcji przestrzeni publicznych.

FIGURE 1 Podział na jednostki urbanistyczne Starogardu Gdańskiego i ich gęstość zaludnienia

Z danych zawartych na rysunku nr 2 wynika, iż w przypadku Starogardu Gdańskiego mówić można o centralnym zagęszczeniu ludności lokalnej, której najwięcej zanotowano w jednostce urbanistycznej VI, X i XIII. Najmniejsza gęstość zaludnienia charakteryzuje obszary położone w mieście peryferyjnie, w wyniku czego nie są one brane w dalszej analizie przestrzennej.

W jednostce urbanistycznej nr I położonej na północy miasta nie odnotowano żadnej przestrzeni publicznej. Jednostka ta jest trzecia pod względem wielkości, zamieszkuje ją nieco ponad 1,5% mieszkańców miasta. Zabudowa mieszkaniowa ogranicza się jedynie do domów jednorodzinnych. Poza tym znajduje się tu Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa w Starogardzie Gdańskim, a także cmentarz komunalny. Teren ten w prawie 90% pokrywają grunty rolne.

Jednostka urbanistyczna nr II również znajduje się na północy miasta. Jest to jedna z mniejszych jednostek urbanistycznych. W jej granicach znajduje się głównie zabudowa mieszkaniowa domów jednorodzinnych (os. Łąpiszewo) oraz dawna wieś Żabno (w granicach miasta od 1984 roku). W obrębie tej jednostki położona jest szkoła podstawowa. Na tym terenie nie znajduje się żadna przestrzeń publiczna.

W północno-zachodniej części miasta znajduje się jednostka urbanistyczna nr III. Na tym obszarze przeważają grunty rolne. Niewielki fragment tego terenu zajmuje las. We wschodniej i południowej części jednostki znajduje się obszar Natura 2000 (Dolina Wierzycy). Teren ten jest w fazie opracowywania zagospodarowania terenów zieleni doliny rzeki Wierzycy i terenów leśnych w Starogardzie Gdańskim. Szczegóły tej koncepcji omówione zostaną w kolejnym rozdziale pracy.

Obszar jednostki urbanistycznej nr IV niemal w całości obejmuje Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych. W skład zakładu wchodzi między innymi: budynek administracji, wieża ciśnień, dwadzieścia pawilonów szpitalnych, kaplica oraz liczne budynki gospodarcze. W granicy jednostki znajduje się także cmentarz. Wokół zabudowań szpitala jest ogólnodostępny park. Jest to teren zajmujący około 5 ha. Powstał w tym samym czasie co szpital (1895 rok). Na jego obszarze można spotkać „nietypowe odmiany buka, jodły białe, klony srebrzyste i tuje ozdobne” [Szwoch 2003]. Południowa część jednostki znajduje się w koncepcji zagospodarowania terenów zieleni doliny rzeki Wierzycy i terenów leśnych w Starogardzie Gdańskim.

W jednostce urbanistycznej nr V dominuje głównie zabudowa mieszkaniowa domów jednorodzinnych. Część tego obszaru zajmuje także zabudowa produkcyjno – usługowa, w tym Fabryka Mebli Okrętowych „Famos” czy Producent Kontenerów Elastycznych „Paktainer”, oraz kilka mniejszych przedsiębiorstw. Przez tę jednostkę urbanistyczną przebiega rozwidlenie traktu kolejowego. W tym rejonie brak jest przestrzeni publicznych.

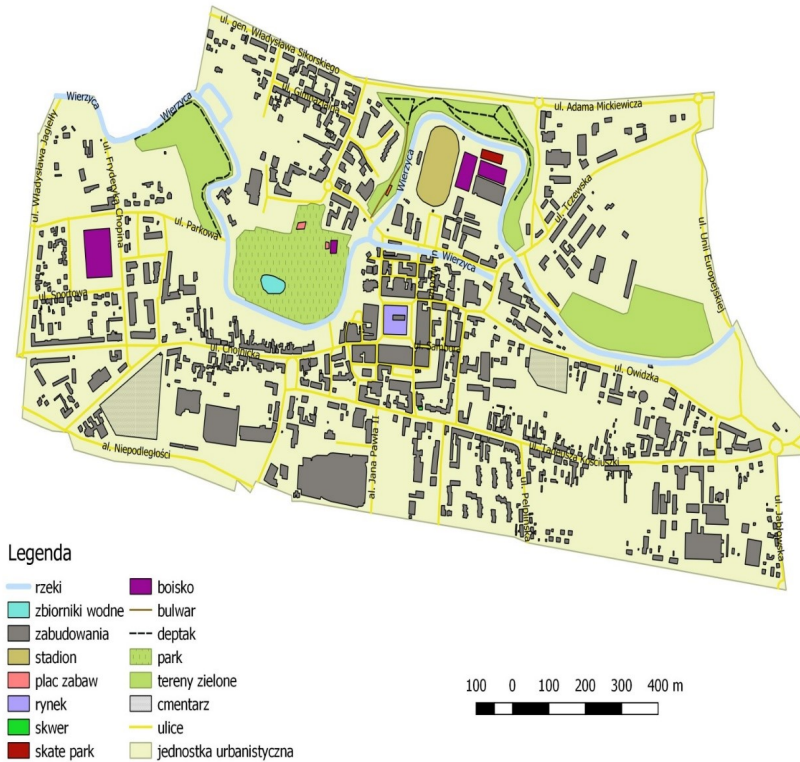
Jednostka urbanistyczna nr VI jest jedną z mniejszych, ale jedną z najbardziej zaludnionych. Zabudowa jest najbardziej zróżnicowana obejmuje zarówno zabudowę mieszkaniową jednorodzinną jak i wielorodzinną. W granicach jednostki znajduje się także zabudowa handlowo – usługowa, a także dworce: kolejowy i autobusowy, Urząd Miasta, siedziba Nadleśnictwa Starogard Gdański, przedszkole, szkoła podstawowa oraz gimnazjum. Na jej obszarze zlokalizowany jest zaniedbany skwerek przy ul. Kolejowej, skwerek przy al. Wojska Polskiego przy którym znajduje się pomnik Adama Mickiewicza, boisko o betonowej nawierzchni przy al. Wojska Polskiego oraz deptak na al. Wojska Polskiego, częściowo wyłączony z ruchu kołowego. Dworzec kolejowy oraz al. Wojska Polskiego są w trakcie przebudowy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego.

Jednostka urbanistyczna nr VII jest najmniejszą w Starogardzie Gdańskim. Położona jest w północno-wschodniej części miasta. Północna część tego obszaru zajęta jest przez zabudowę produkcyjno – usługową. Natomiast południowy fragment tego terenu to zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Na tym terenie funkcjonuje od 2016 roku „Akademia Fiku – Miku” przy ulicy Jana Buchholza. W skład tego przedsięwzięcia wchodzi nowy plac zabaw oraz boisko wielofunkcyjne. Inwestycja została zrealizowana w ramach Budżetu Obywatelskiego (2016 rok).

Jednostka urbanistyczna nr VIII jest jedną z największych i najmniej zaludnionych. Większość tego terenu zajmuje kompleks leśny (ok. 130 ha). Na tym obszarze znajduje się także Jezioro Kochanka (ok. 18 ha). W zachodniej części

jednostki usytuowana jest zabudowa mieszkaniowa domów jednorodzinnych. Teren ten także należy do koncepcji zagospodarowania terenów zieleni doliny rzeki Wierzyca i terenów leśnych w Starogardzie Gdańskim.

W zachodniej części miasta zlokalizowana jest jednostka urbanistyczna nr IX. Jest to średniej wielkości teren. W obrębie tej jednostki znajduje się zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i wielorodzinna. W granicy jednostki znajduje się szkoła podstawowa, przedszkole oraz Specjalistyczny Szpital św. Jana. Północna część jednostki zajęta jest przez obszar Natura 2000 Dolina Wierzyca.

FIGURE 2 Użytkowanie jednostki urbanistycznej nr X w 2017 roku w Starogardzie Gdańskim

Jednostka urbanistyczna nr X (Rysunek 2) znajduje się w centrum miasta. Pod względem liczby ludności znajduje się na trzecim miejscu. Obszar ten stanowi historyczną część miasta o czym świadczy Rynek wraz z: zabytkowymi kamienicami oraz ratuszem staromiejskim z XVIII wieku, średniowieczną farą (obecnie Parafia św. Mateusza), fragmentami murów obronnych oraz basztami (Gdańska, Tczewska, Narożna). Tutaj także znajduje się większość instytucji publicznych. Na przykład Muzeum Ziemi Kociewskiej, Urząd Skarbowy, Starostwo Powiatowe, Prokuratura Rejonowa oraz Sąd Rejonowy. Zabudowa jednostki składa się z części handlowo-usługowej oraz zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Na tym terenie znajdują się także tereny poprzemysłowe (dawny młyn, mleczarnia czy huta szkła) oraz cmentarz ewangelicki i katolicki. Swoją siedzibę ma tu także Państwowa Straż Pożarna oraz Ośrodek Sportu i Rekreacji W skład tego obiektu wchodzi: hala sportowa, Stadion Miejski im. Kazimierza Deyny, boisko do piłki nożnej, dwa korty tenisowe, trzy boiska do koszykówki, jedno boisko do siatkówki i piłki ręcznej, skate park oraz ścianka wspinaczkowa. Własnością

OSiR-u jest także kompleks boisk oraz Stadion Włókniarz im. Kazimierza Kropidłowskiego przy ul. Harcerskiej. W granicach tej jednostki położony jest także Park Miejski o powierzchni 5,7 ha wraz z małym stawem.

W parku znajdują się dwa place zabaw oraz betonowe boisko. Wraz z początkiem 2018 roku Park Miejski przejdzie przebudowę w ramach rewitalizacji. Proces rewitalizacji zostanie przedstawiony w kolejnym rozdziale. Nieopodal parku, w zakolu Wierzycy biegnie deptak „Ścieżka Zdrowia”. Natomiast na północ od parku usytuowany jest Bulwar Diepholz (Niemcy), utworzony z inicjatywy współpracy Starogardu Gdańskiego i miasta partnerskiego Diepholz. Przy jego trakcie znajduje się „motylówka”, czyli sześć domków dla motyli wraz z odpowiednim kwiatostanem. Pomysł oraz wykonanie przygotowało Stowarzyszenie Starogard 2030. Bulwar Diepholz łączy się z pozostałymi alejkami w zakolu Wierzycy tworząc tereny zielone do ul. Tczewskiej. Do terenów zielonych w tej jednostce można zaliczyć także obszar przy ul. Owidzkiej.

W centralnej części jednostki znajduje się Rynek, na którym odbywa się większość imprez plenerowych np. Dni Starogardu oraz Jarmark Kociewski. W latach 2015-2016 w sezonie letnim na Rynku organizowana była „plaża miejska” oraz kino letnie. Rynek jak i sąsiednie ulice będą przebudowane w latach 2017-2018 w projekcie „Rewitalizacja Śródmieścia Starogardu Gdańskiego”. Nieopodal Rynku przy ul. Tadeusza Kościuszki i ul. Ignacego Paderewskiego usytuowany jest mały skwerek.

Jednostka urbanistyczna nr XI położona jest na wschodzie miasta. Większość terenu zajmuje kompleks leśny. Południowa część jednostki stanowi zabudowę handlowo-produkcyjną (ryc. 10). Na północy znajduje się Stado Ogierów wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego w 1998 roku. Składa się z 27 obiektów: „budynek administracyjny, budynek mieszkalny-dyrekcyjny, kantyna, budynki mieszkalne pracownicze (9 obiektów), stajnie (4 obiekty), mała stajnia z powozownią, budynki gospodarcze w zespole domów pracowniczych (9 obiektów), stacja transformatorowa”. W lasach okalających stadninę znajdują się szlaki konne. W tej jednostce znajduje się deptak przy ul. Adama Mickiewicza oraz mały skwer, na którym usytuowana jest „Francuska Górka” (kurhan ze szczątkami żołnierzy napoleońskich).

W zachodniej części miasta zlokalizowana jest jednostka urbanistyczna nr XII. Obszar z zabudową jednorodziną mieszkaniową. W północnej części teren wykorzystywany jest pod zabudowę usługową. Na południu jednostki znajdują się głównie tereny rolnicze. Swoją siedzibę ma tu Komenda Powiatowa Policji. Znajduje się tu także Parafia Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła.

W centralnej części miasta umiejscowiona jest jednostka urbanistyczna nr XIII zaprezentowana na rysunku nr 3. Jest to najbardziej zaludniony fragment miasta. W jednostce dominuje wielorodzinna zabudowa mieszkaniowa oraz zabudowa usługowa. Na tym terenie znajdują się trzy szkoły podstawowe, pięć przedszkoli oraz dwie parafie Miłosierdzia Bożego oraz Św. Wojciecha, jak również cmentarz katolicki. Tutaj jest także położony budynek Starogardzkiego Centrum Kultury (SCK). Na terenie SCK-u znajduje się otwarty w 2017 roku Park Nowe Oblicze. W skład którego wchodzi siłownia na otwartym powietrzu, dwie wiaty wraz z ławkami oraz fontanna. W 2018 roku na tym obszarze powstanie także skate park. Oprócz tego na osiedlu Mikołaja Kopernika znajdują się: plac zabaw, otwarta siłownia, boisko o akrylowej nawierzchni oraz stół do tenisa stołowego. Przy ulicy Władysława Stanisława Reymonta zlokalizowany jest mały skwerek, na którym się znajdują dwa stoły do tenisa stołowego oraz 3 stoły do grania w szachy. Przy Szkole Podstawowej nr 8 znajduje się plac zabaw, otwarta siłownia oraz boisko do piłki plażowej. Przy ul. Walerego Wróblewskiego w otoczeniu zabudowy mieszkaniowej domów jednorodzinnych znajduje się plac zabaw. Natomiast przy ul. Pelplińskiej wybudowano otwartą siłownię, plac zabaw oraz boisko o nawierzchni akrylowej.

Jednostka urbanistyczna nr XIV położona jest na wschodzie miasta. Jest najsłabiej zaludniona. Na tym obszarze dominującą funkcję pełni zabudowa produkcyjna. Znajduje się tam największy zakład produkcyjny na terenie miasta (Zakłady Farmaceutyczne Polpharma). Ponadto mieści się tam także miejska elektrociepłownia oraz kilka hurtowni i zakładów produkcyjnych. Południowa część tej jednostki należy do powiatowego terenu inwestycyjnego.

Jednostka urbanistyczna nr XV jest jedną z większych w mieście. Znaczną część jednostki zajmują ujęcia wody pitnej

FIGURE 3 Użytkowanie jednostki urbanistycznej nr XIII w 2017 roku w Starogardzie Gdańskim

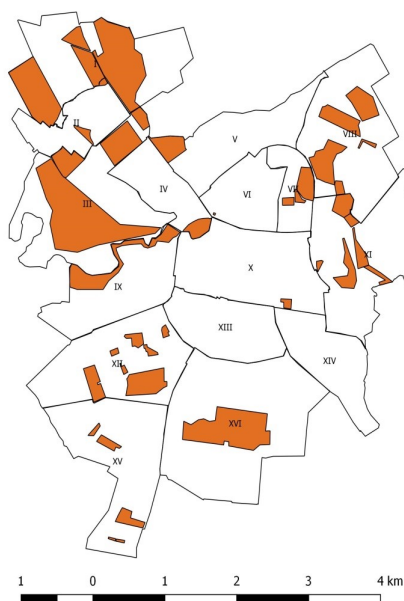
dla miasta. Dominuje zabudowa mieszkaniowa domów jednorodzinnych. Na jej terenie znajduje się także zabudowa produkcyjno-handlowa. W części północnej dominują grunty rolne. W południowym fragmencie zlokalizowany jest park rekreacyjny, na który składają się plac zabaw oraz siłownia na otwartym powietrzu.

Jednostka urbanistyczna nr XVI położona na południu miasta i jest największa pod względem wielkości. Dominuje na niej zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wraz z zabudową usługową. Pozostałą część terenu obejmują grunty rolne. Jest to teren dawnej wsi Hermanowo. Na tym znacznym obszarze nie odnotowano żadnej przestrzeni publicznej.

Podsumowując należy stwierdzić, że najwięcej przestrzeni publicznych znajduje się w jednostce urbanistycznej nr X, czyli w ścisłym centrum miasta. Na jej terenie zlokalizowanych jest najwięcej terenów zielonych w tym park miejski. W jednostce tej znajduje się także najwięcej obiektów sportowych. Jednostka ta wraz z jednostką nr XIII są najbardziej atrakcyjne dla mieszkańców. Najmniej przestrzeni publicznych znajduje się w jednostkach nr I, II, III, V, VIII, IX, XII, XIV oraz XVI. W wymienionych jednostkach nie odnotowano żadnej przestrzeni publicznej.

3 | NIEUŻYTKI MIEJSKIE O POTENCJALNYCH WALORACH PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Zgodnie z Departamentem Gospodarki Ziemią i Urządzeniami Rolniczymi Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z 1992 roku jako nieużytki będą w tym podrozdziale rozumiane grunty, które są mało przydatne dla rolnictwa i powinny być przekwalifikowane w inną formę użytkowania [Sajnóg, Wójcik 2013]. W analizowanym obszarze grunty takie stanowią niewielką powierzchnię, wybrane zostały tylko niektóre, które mogą być przekształcone oraz są niezagospodarowane (rysunek 4). Występują w kilku jednostkach urbanistycznych i przy odpowiednim zagospodarowaniu mogą tworzyć atrakcyjne przestrzenie publiczne.

FIGURE 4 Rozmieszczenie nieużytków należących do miasta Starogard Gdański w 2016 roku

W jednostce urbanistycznej nr I większość gruntów należących do miasta to grunty rolne. Na terenie jednostki nr II w posiadaniu miasta znajduje się nieużytek, częściowo zalesiony. Jednostka nr III w dużej części należy do Starogardu Gdańskiego. W skład tych ziem wchodzi: grunty rolne, niewielki fragment lasu oraz część obszaru Natura 2000 (Dolina Wierzycy). W południowej części jednostki nr IV znajduje się częściowo zalesiony grunt. Jest to pozostałość po dawnym parku. W jednostce nr V grunty stanowią niewielką część i są to same nieużytki. Jednostka nr VI posiada bardzo niewielki kawałek nieużytków. Na terenie jednostki urbanistycznej nr VII grunty należące do miasta to głównie ziemie uprawne. Podobna sytuacja jest także w jednostce nr VIII, gdzie większość gruntów jest uprawna z wyjątkiem niewielkiej części Jeziora Kochanka. W jednostce nr IX większość terenu stanowią grunty leżące przy Wierzycy oraz znajdujący się w granicy miasta teren częściowo zalesiony. Jednostka nr X jest jedną z lepiej zagospodarowanych, wyjątek stanowi południowa jej część. W jednostce nr XI nieużytki stanowią niewielką część, zlokalizowane są głównie przy obszarze zalesionym. Niewielki fragment gruntów rolnych jest w posiadaniu miasta w jednostce nr XII. Jednostka nr XIII jest najlepiej zagospodarowana w mieście. Ponadto udział gruntów należących do miasta jest tam niewielki. W jednostce XIV miasto nie posiada żadnych gruntów, ze względu na swój przemysłowy charakter, część ziem należy do powiatowego terenu inwestycyjnego. W jednostce nr XV znajduje się tylko ułamek gruntów rolnych oraz terenu zalesionego. Natomiast w jednostce XVI miasto posiada znaczny teren rolniczy oraz częściowo zalesiony.

PODSUMOWANIE

Jak wynika z powyższej analizy rozmieszczenia przestrzeni publicznych w Starogardzie Gdańskim nie jest ono równomierne. Najwięcej przestrzeni publicznych znajduje się w centrum miasta. Jednostki centralne zamieszkuje ponad połowa mieszkańców miasta (56%). Ma to związek z ilością przestrzeni publicznych. Na obszarach oddalonych od centrum

liczba ludności jest znacząco mniejsza. Dominuje także zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Ma to również odzwierciedlenie w ilości nieużytków. Obszary położone w środkowej części miasta są lepiej zagospodarowane. Natomiast w jednostkach peryferyjnych nieużytków jest więcej, a tereny w tych jednostkach są zagospodarowane słabo lub w ogóle.

Potencjał na wykorzystanie nieużytków ma teren znajdujący się w jednostce urbanistycznej nr II. Jest on częściowo zalesiony i w przeważającej części płaski, co umożliwi przeznaczenie tego gruntu na przykład na park. Warto zagospodarowania są także tereny w jednostce nr VIII i XI ze względu na unikalne walory przyrodnicze. Również duży potencjał ma obszar w jednostce nr XVI, którą zamieszkuje ponad 5% ludności miasta.

REFERENCES

1. Dymnicka M. *Przestrzeń publiczna a przemiany miasta*. Wydawnictwo Naukowe Scholar. Warszawa. 2013.
2. Fogel P., Pawlak K. *Przestrzeń publiczna miast w dokumentach planistycznych // Przestrzeń publiczna miast. XXIV Konserwatorium Wiedzy o mieście*. 2011.
3. Konecka – Szydłowska B. *Ocena przestrzeni publicznej małych miast aglomeracji poznańskiej // Problemy Rozwoju Miast. Kwartalnik Naukowy Instytutu Rozwoju Miast. Zeszyt III*. 2016.
4. Lorens P. *Rewitalizacja miast. Planowanie i realizacja*. Politechnika Gdańska. 2010.
5. Maik W. *Przestrzeń publiczna w mieście: pojęcie, ujęcia badawcze, funkcje i ewolucja zjawiska // Przestrzeń publiczna miast. XXIV Konserwatorium Wiedzy o mieście*. 2011.
6. Sajnog N., Wójcik J. *Możliwości zagospodarowania gruntów marginalnych i nieużytków gruntowych w scalaniu gruntów. Infrastruktura i ekologia terenów wiejskich PAN*. 2013.
7. Szwoch R. *Starogard Gdański – przewodnik po mieście i okolicy*. Studio Twórczego Działania Carpe Diem S.C., Tczew. 2003.
8. Wantuch – Matla D. *Stymulująca rola miejskich przestrzeni publicznych // Przestrzeń i Forma* 12. 2009.